

Цетиње, 7. марта

Кад год је прољеће на прагу, увијек на јавност избијају гласови како ће се помутити мир и како ће на прољеће доћи до оружаног сукоба. То се суди по ужурбаном наоружавању у Европи и по неодређеним приликама, које владају на Балкану и које су с године у годину све несношљивије.

Зато је сасвијем природно што се и сад већ на све стране шире гласови како ће овог прољећа свакако доћи до међусобног разрачунавања и до оружаног сукоба и, као увијек до сад, са забринутостију се гледа на Балкан, одакле се вјерује, да ће потећи аларм, да се стане на оружану ногу.

Страни листови тим узбудљивим гласовима изобилују. Они то закључују из држања великих сила, као год и сувише заплетених прилика на Балкану.

Промјене, које су овијех дана извршене у руској дипломатији, дају им повода да у томе акту гледају нешто што претходи промјени њеног фронта. Једни објашњавају то тиме што хоће Русија да Турској да на знање, да ће заузети другојаче држање према њој. Како је смијењени руски посланик Чариков био наклоњен Турској, то би ова промјена била наперена против Турске зато што није хтјела да усвоји захтјеве руске у погледу слободног пролаза кроз Дарданеле. Други веле, да су те дипломатске промјене у вези са побољшавањем њених односа наспрам Аустро-Угарске и Њемачке и да је то један корак ка приближењу Русије овим двијема силама из тројног савеза. Има их чак који на то гледају као на пркос Русије према Енглеској, која се због општег рударског штрајка налази у врло тешком и незгодном положају, што није у довољној мјери потпомагала на Порти руски захтјев о отварању Дарданела.

Све су ово врло лако произвољне комбинације, али су свакако заслужне пажње, у толико прије што крај свега тога не могу бити искључене.

Исто тако и венсенске војне параде, које су овијех дана с великим одушевљењем у Француској пропраћене, дале су повода да се на њих гледа онако како се у редовним приликама не гледа на обичне војне параде. Зато весенске војне вјежбе доводе у везу са вјежбама француске флоте, које су прошле године у почетку септембра извршене у Тулону, када је владала највећа запетост између Француске и Њемачке. Као што се онда демонстративно истицала француска поморска снага, тако се и сад демонстрира са копненом војном снагом.

Па и сам боравак шефа аустро-угарског генералштаба фелдмаршала

лајтнанта Шемуа у Берлину, гдје се налази као гост њемачког цара, доводи се у везу са новим крупним догађајима и приписује му се велики значај.

И талијанска акција у Триполису служи као повод да се још више утврди вјеровање, да на прољеће предстоје међународни заплети и оружани сукоби у ширим размјерама. Нарочито за ту сврху служе гласови, који се упорно одржавају, о енергичној акцији Италије према турској европској територији, која би почела бомбардовањем Солуна. Указујући на пасивност Италије у Триполису и напуштање њено чак и оних мјеста, која је имала у рукама, као нпр. Аинзару, они, који проричу крупне догађаје, што се имају одиграти на прољеће, тврде, да из тога јасно произлази, да је Италија одустала од ранијег плана, да се са Турском у Триполису раскусура и да ће сад приступити бомбардовању турског приморја у Азији и Европи. Буде ли до тога дошло — а такво вјеровање и ако је сумњиво није немогуће, — и онако лако запаљиви Балкан плањуће сав и пожар је неизбежан.

Валја знати да на Балкану одавно ври. То вријење није ни од јуче ни од данас. Оно датира годинама. Једна само варница, и пожар ће букнути. А кад избије пожар, онда се неће моћи лако угасити. Само овог пута то вријење је јаче и бујније него игда до сад. Оно тиња давно, а није избијало само зато што је силом угушивано. Пригушивале су га стране силе годинама, али не и угушивале. Оно је постојало и постоји. Само згодан моменат — а акција Италије према европској Турској рачуна се да ће бити најгоднија — и сав ће се Балкан запалити.

На Криту већ ври. Тамо је завадала у великој револуција. Њено је лијегло у самом народном представништву, које је толико загријано револуционарношћу, да је збацило критску владу и увело диктатуру. Та револуционарна струја захватила је и саму Грчку и сав народ стоји на страну крићанских револуционара.

Ништа боље није ни у Македонији и Арбанији, а особито у сјеверним крајевима.

Узме ли се још у обзир да револуционарни дух обузима и народ у Бугарској због тешких прилика у Македонији, ствар је и сувише јасна, да и најмања варница може врло лако цио Балкан да запали. А запали ли се Балкан, пожар је недогледан.

Ето тако гледа се на перспективу скорје будућности, коју нам има прољеће да донесе. Зато се и прориче да су крупни догађаји на прагу и да је неизбежан рат на прољеће. Велике силе, каже се, од

тога су још раније страховале и зато су се ужурбано и грозничаво спремале, па се још и сада у велико спремају, да их догађаји не изненаде. Једне су то чиниле да би за сваку евентуалност биле припремне, да опасност од себе отклоне, и да их бујица и преко воље у паклени вртлог не убади. Друге су се снажиле, да би од свега тога што веће користи извукле и да би општи тешки положај искористиле.

Што се нарочито нас тиче, ми не треба да будемо ни велике оптимисте, нити, још мање, песимисте: догађаје нећемо да изазивамо, али не треба да сједимо скрштених руку, да нас догађаји не изненаде. Биће нам мило да се све ове претпоставке не обистине, али не треба ни да презамо ако се оне остваре.

Цетиње, 7. марта

Министарство војно у Србији наручило је у Њемачкој два сасвијем модерна поља монитора, који су доготовљени и за који дан ће стигли у Београд. Том приликом биће велике свечаности, а при благослову тих нових ратних бродова функцираће као кума српски принцеза Јелена, сучруга руског великог кнеза.

Савијена дипломатска република се налази у великом поплаћу тешкоћама. Овијех дана се у Лондону довршава конференција делегата енглеских, њемачких, американских и француских новинарских завода, у којој се претресало питање о зајму кинеској влади. На конференцији је закључено, да се Кини даде један предујам, колико јој је потребно за повраћање исплате нових издатака и да јој се омогући за вјештачки рок поврати зајам.

Новоје Време дознаје, да ће припремни о буџету руског министарства иностраних послова у Дуни прихватити ријеч министар иностраних послова Сазонов, који ће се том приликом изјавити изјасни о односу Русије према Аустро-Угарској, о турско-италијанском рату, о политици Русије у Источној Азији и о монголском питању.

„Vossische Zeitung“ дознаје из Рима, да полиција руског министарства иностраних послова и министра иностраних послова ди Сан-Ђулијано, пошто се доцело, да је младотурски одбор потпуно двојичу анархиста, да убију та два државника.

У Мекени се положај побољшао. Републиканска влада је предузела све мјере за заштиту странаца. Владине чете су опколиле устанка од Јелена генерала Западе и Васке Гонеса.

Мисирско министарство није је закључило, да због унапређена полонизације изведе пове водостројство, те је у то име преименована велика свота новца. Отварању првог канала присуствоваће и енглески резидент лорд Киченер.

Српски народ у Турској

— Српска штампа осуђује разоран рад —

И биоградски лист „Правда“ устала је противу разорног рада оних, који се се понели на леђа српског народа у отоманској империји, па га сишу и упронашћују на своју личну корист, а на штету опште српске ствари. „Правда“ је чак устала и противу саме конференције, која је држана у Скопљу, па је о томе, сасвијем противно ономе што је „Вардар“ изнио, донијела овај чланак:

„13. ов. м. састадоше се изасланици свих српских општина у Турској Царевини, ради рјешавања, како се то званично каже, извесних црквено-школских прилика. Дакле, позивљу се народни представници да даду своју ријеч по извесним стварима. На први поглед ствар је оправдана, смишљена и потребна, јер, из прошлости знамо а и данас видимо, да су догађаји, који се око нас збивају, бацили наш народ у врло мучан и безизлазан положај. Ствари, које се деша-

вају и позаве, које се одигравају пред нама, без икаквог дубљег посматрања, показују нам да се збиља налазимо у једном незгодном и несрећном положају и да све што други добијају и баре, баре на наш рачун, односно на нашу, српску штету. Наш је положај, у овој заједничкој домовини, бесправан, никакав, неуспешан, једном ријечу, мизеран. Нико нас ни зашта не рачуна, ни једна странка нас не тражи ни за какву комбинацију, ни за какву заједничку акцију. Да смо покошено сијено, опет би се о нама више водило рачуна, јер би онда нас бар полак чувао и бранио, када ми сами нијесмо у стању да другима покажемо, да и ми можемо, бити количина на коју треба рачунати а не „кантите неглижалб“.

Зашто смо дошли до таквог стања? Нијесмо ми у Турској по броју тако незнатна количина. Наш народ није баш неактиван, наш се народ радује својем успјеху, наш народ могао би да живи, јер није без живота, јер није без темеља, има својих идеала, и то каквих. Али поред свих тих погодба погодних за успјех, поред све његове бистрине, поштености и окретности, он је спакован у гвозден сандук, и на тај начин одузето му је и право живота и егзистенције, јер наш националан правац, и прилике, које се као фантоме појављују око тог националног рада, створиле су га неактивним, управо устајалим, неподесним ни зашта. Ова неактивност нашег народа, дошла му је од нас, јер наша национална политика патентирана је за извесне личности у које се мора вјеровати: не да су њиметинији од свију Срба отоманаца, него и да су они једини и достојнији тога позова. Ушљед овога, међу Отоманским Србима влада такво расуло стање, да је врло тешко сагледати му крај.

Увиђајући пак и Младотурци и друге партије, ово наше јадно стање, они су и престали о нама да воде озбиљан рачун, те су нас искључили из сваке могуће комбинације, ушљед чега је морао наш штаб, у Скопљу, да испошље људе у Цариград, те да се потврди она изрека: како брдо неће ка Мухамеду, онда мора Мухамед ка брду.

Али ни ти изасланици нијесу могли учинити ништа. Нијесу могли, јер изборни план између свих партија бије већ готов, те, српски делегати, дошли су испод НВ напомене. Тек тада увидјеше наши управљачи, да су упали у једно блато, из кога их извући може само народ. И тај народ, коме нијесу допуштавали никаква удела у политици, кога су сматрали за материјал, који се може само трошити и на њему барити, позван је да дође у Скопље и ријечи, како оно шеретски „Вардар“ рече: с ким ћемо и како ћемо? Али и у тим позивима, били су, да не кажем лукави, јер, изреком стоји да изасланици морају бити грађани, људи из саме средине, другим ријечима, који ће казати само: амин.

Упитан приватно један члан Срп. Минтрополије, због чега ти изасланици морају бити грађани, који се баш ништа не разумијевају у политици, и који нијесу у стању да кажу ни двије у накрст, одговорио је: интереси тако захтијевају, што би требало да рекне: не треба нам контрола.

На овај начин даде им се прилика, да се у неколико пред простим народом оперу и изађу чисти, јер „Вардар“ органих управљача, у 13. броју од ријечи до ријечи, у чл. „Изборна конференција“ каже: „Није ово никаква ужа, страначка конференција, него општи народни збор, са кога се имао чути глас народа српског из отоманске царевине у погледу држања нашег како приликом законодавних избора, тако и других важних питања. Гдје се овако ради, то се не може замјерити, јер ондје гдје народ сам одлучује, може само онако бити како његови интереси захтијевају, а не како то жели лична амбиција ма кога од нас. А и ко је могао бити бољи ковач своје среће него сам народ, који је на уста својих општинских изасланика јасно и гласно изјавио које су жеље његове...“

Када су срушили кућу, када су радили шта су за сходно налазили и када су тврдо вјеровали, да је то, и само то паметно што они раде, народ је био девета руна, а данас, када се тај њихов рад објелоданио и разголитио и увидје-

ло се, да није користан, него да је ште-
та, онда се сјетише народа, али не да
траже опроштај за погрешан свој рад,
него да сав терет баца на његова деђа
јер је „тај народ на изборној конферен-
цији захтијевао и дириговао националном
политиком“, па дабоме да је он одгово-
ран за све то!

А ко је на тој конференцији декламо-
вао, ко је предлагао; како стоје ти иза-
сланици према покретачима ове конфе-
ренције, како изгледа Крста Козарски
према Ђирковићу, Коста Нинчић, Јован
Котенић итд. према овом или оном, из-
лишан је сваки комега. Сама пак из-
јава Ђирковићева, да даје оставку на
звање „Председника просвјетне органи-
зације“, јер, конференција није усвојила
његово гледиште, довољно објашњава све
— од алфе до ижиге.

Још много има овај народ да нати и
да му сишу крв, јер јасно се види, да
још није испунио прадједовске гриже.

Промјене у руској дипломатији

— Никола Валеријановић Чариков —

Смјешљивање руског посланика у Цариграду
Николе Валеријановића Чарикова и поста-
вљање за сенатора изазвало је у јавности
велику пажњу. Ради тога се тиме бави го-
тово сва европска штампа коментаришући
повод овог чина.

Чариков је познат као државник ријетких
особина и важи као један од првих побор-
ника оних словенских политичких идеја, којима
су се руководили први руски државници.

Чариков има 54 године. Заједно са Па-
вољским свршио је Александровски линиј у
Петрограду и 1875. г. ступио је у дипломат-
ску службу. Изазвао је отицање на страну
као представник Русије код Ватикана, а Чар-
иков одушевљен словенофилским идејама, оде
1877. г. на бојно поље у руско-турском рату
као добровољац код тјелесне гарде у коњици.
Хвалили су га као јунака, цар Александар II
дао му је велики крст и наименовао за офи-
цира, па је послије повратка с бојног поља
дошао у канцеларију Горчакова, који га је
као онтра и сиротино човјека волио.

У дипломатској мисији први пут је отишао
у Бокхуру, гдје је стекао великих заслуга на
културном пољу. Царадио је жељезницу тране-
кванску кроз Бокхуру и као добар савјетник
емира Сепра Абдула Алада узарио је да се
уклине робство и уведу хумане реформе. Год.
1890. био је секретар у посланству у Цар-
играду, а затим у Берлину савјетник у по-
сланству. Године 1896. као дипломатски
агент дође у Софију, гдје је радио на што
јачем зближењу Русије и Бугарске. Г. 1897.
замјени Павољенког у Ватикану, а затим постаје
посланик у Београду, гдје је дочекао 29. мај
1903. године. Из Београда оде у Петроград
у министарство, године 1905. постаде по-
сланик на интернационалном двору, год. 1908.
уз Велдона био је руски пуномоћник на
хашкој конференцији. Септембра 1909. г.
именован је за посланика у Цариграду, гдје
је развио живу акцију, а нарочито од како
је почео рат између Италије и Турске. На-
стао је живо да Турска отвори Дарданелс

за руску флоту, али, како њемачка штампа
хоће да зна, ту је и његов неуспјех. Сва-
како је изгубио благовољење у Петрограду,
кад је са овог мјеста именован за — се-
натора. Своје словенофилско увјерење није
Чариков никад крио.

Страна, а нарочито њемачка штампа, хоће
да његово смјешљивање прикаже као пошљо-
љедину његовог пренагљеног држања на Порти
ради отварања Дарданела, док други дио те
штампе иде и даље и доказује, да је то у
вези са будућим односима Русија према А-
устро Угарској. Шта је све у ствари, сад је
тешко рећи, али ће се то брзо изјетити, тек
поуздано је то, да је изгубио благовољење,
које је код мјеродавних у Петрограду ужи-
вао, и да је његова дипломатска каријера
завршена.

Ко ће га у Цариграду замјенијати, још
се не зна, а ако се имена кандидата произ-
водно помињу.

Преко дебелог мора

— Сукоб двају братстава у Америци —

Бјут Монтана, 10. фебруара

Они познати деструктивни елементи,
корима је била тијесна рођена отаџбина
и који су је хтјели превратом да усреће,
нијесу се могли да скрасе ни у Србији,
из које су годинама противу своје земље
радили, те су се сада обрели у Америци,
да овамо својим убитачним радом по-
сију сјеме мржње и неслоге међу радним
и честитим свијетом из Црне Горе.

Њихов наклени план већ је крунисан
и плодом. Већ су довели Црногорце до
покоља.

Као што је познато, они су овдје ус-
пјели да заведу неке необавјештене и
неискусне Црногорце и основали клуб
и покренули лист „Народну Мисао“. Тај
њихов смрдљивак из њихове „миомирне“
баште почео је да прошири свој „мирис“
на све стране. Разумије се, најбоље се
оборио на све што је честито и ваљано
у Црној Гори и на оне, који нијесу до-
знали њихов „патриотски“ рад на пре-
порођају Црне Горе, па немају ни мало
обзира ни према нашим највећим све-
тињима.

Кад им ни то није било доста, кад се
нијесу могли задовољити што су своју
рођену земљу изложили скандалозном
подсмјеху, запели су се, да нападну по-
јединца племена и да Црногорце завађају
међу собом.

Народни су се и наружили све што
је честито у Црној Гори, дрзнули су се
да уклађу највеће светиње наше, извр-
жати руглу и подсмјеху цијелој земљи,
па су онда стигли да издебају и поште
Црногорце у Америци и све оне, који
нијесу хтјели за њима да запристају.

Али, као што рекосмо, ни то им није
било доста. Зато пустише у свом листу
један одвратан допис противу братства
Прље, који је потписао један Љуботинић
ни другог братства са своја неколико
рођака.

Чим је изишао лист из штампе, Прље
се раздјелеше и журнуше пут штампарне
тога жалосног српског листа, гдје најбоље
потписнике тога ругла. Да би са себе
спрали љагу, Прље ове позвахе на меј-
дан и дадоше им по фишек.

ницу, усамљену, сву обасјану пламеном, мало
у страну од раскрснице. Јара бјеше толика,
да, кроз широм отворена врата на ковачици,
чиство палаше пут, и да се тополе, поређане
преко пута, дуж потока, пушаху као букти-
ње. У сутоњској тишини, одјекиваше на да-
леко, чак на пола миље унаоко, одијерно
дување чекића, слично ходу каике регименте
окошница, који се све више и више прибли-
жава. За тим, иза раздјелених врата, у сви-
лости, хули, греку ове грмавинице, ја заста-
дох срећан, већ утјешен, гледећи овај рад,
ове људске руке што увијају и гиче руме-
не подуге.

Те јесене вечери први пут видјех ковача.
Ковач је радио на једном плугу. Располучана
кошуља показиваше његове снажне груди, чије
стране, при сваком даху, показиваху гвозде-
на ребра, он се сагибаше, узимаше у себе
ваздух, смјучкаше чекић. И то непрестано,
бестрепично, са лаким пихањем, тигела са
неуморном мишићном снагом. Чекић се окре-
таше у правилном кругу, расплајући варни-
це, остављајући за собом свијетлу кишу. То
бјеше „госпођина“, којом је ковач онако за-
мачивао, објема рукама; а његов син, младић
десетих година, држаше усвијано гвођђе
крајем кљешти, ударајући такође са своје
стране наглим ударцима, који заглушиваху
шуму старево дјевојчице. Ток, ток, —
ток, ток, рекао би човјек озбиљан глас какав

На глас овога сукоба сви Црногорци
— њих 400 из свију крајева Црне Горе —
похиташе да стану на пут проливању
братске крви, али све њихово напрезање
оста залудно. Чак шта више у томе по-
средовању сукоб се још више пооштри
и узе јаче размјере, те наста опасност,
да се све не покоље и да се чак и даље
не прошири. Кад видјеше да ће се бра-
ћа између себе да покољу и покрве, по-
хиташе неколико њих трезвјенијих и при-
себнијих к властима и затражише помоћ.

Захваљујући хитрини и окретности вла-
сти, која се одмах стекла на лице мјеста,
и једна и друга страна би одстранена и
притворена и тако се прва опасност из-
беже. Доцније је полицији испало за ру-
ком да сваку даљу опасност уклони. А
да није било тога, крв би сигурно легла
и настала би таква туча, да би све у
крви огрезло, јер у једно вријеме изгле-
даше да ће се тај сукоб раширити и
пренијети и на друге Црногорце, што
међу завађенима посредоваху.

Ето тако нас усређише ови грдни наши
усређитељи и препородитељи око „На-
родне Мисли“ — не било их!

Мало им је што нас пред овим стра-
ним свијетом броче и срамоте, што наш
поштени и чојски образ каљају, што
нашу земљу руглу излажу, што наше
највеће светиње у кал вуку и брљају;
мало им је што су се понели на грбачу
нашег радног свијета и немилостиво га
пљачкају и морално и физички трују, —
него још хоће да нас до истребљења
доведе.

Део би Бог да овај жалосни догађај
све Црногорце умудри и к свијести до-
веде, те да са ових кужних људи и из-
међара, изрода и никогића клони.

Не било их!

По листовима

Питање о тирјализму

У српско-хрватској штампи избило је пи-
тање о тирјализму, гдје се претреса на раз-
личите начине. Већи дио хрватске штампе и
и добар дио српских листова изјаснили су се
за тирјализам, док многи Срби стоје на томе
етатониншту, да о тирјализму не може ни го-
вора бити. Сад се о томе јасније и поз-
натије хрватски пријат Франо Сунјо у своме
„Новом Листу“. Он је допио један чланак
противу тирјализма и дошао до овога закључка:
„Тирјализам је по нашем увјерењу у овој
монархији квадратура круга немогућност једна,
која на Чехе, Русине, Словаке, Пољаке и т. д.
не може да ефикасно дјелује, па чему се
опијрати за и против тирјализма, те га по-
стављају понављајући наше народне борбе,
у којој се ео ipso искључује равноправни
пољан мишљиница наше словенске браће.
Тирјализам није ништа друго него народна тра-
диција, није послужила наше политике, није
ријеш пошкола из наших ретова и наше борбе,
него је у туђини никад, импортирана, а не-
аше су тенденције кроз друге, него ли се
у нас помышљају“.

Штрајк ђака у Хрватској

У Хрватској и Славонији избио је на мно-
гим средњим школама штрајк ђака. У Загребу

штрајкују ђаци свију средњих школа гимна-
зије, реалке, препарандије и више женске
школе. Загреб је доживио прошле недјеље
оно, што наједна друга варош није доживјела.
Проглашен је и потпуно сиреведен генерални
штрајк средњошколске омладине у цијелом
Загребу а готово и у свим средњим школама
Хрватске и Славоније. Узрок штрајка јесте
проглашање неких ђака у Осјеку и Бакру,
који су учествовали у пошљедњим ђачким
демонстрацијама приликом тешке озледе Ша-
хпанаћеве. Поводом тога загребачки „Српски
Гласник“ пише: »Ми смо присуствовали необич-
ним оходима, гдје је неколико хиљада школ-
ске дјеце од 6 до 18 године обилазило ва-
рош под хрватским барјацима и давало изразу
свом младићском одушевљењу. Влада је пот-
пуно немоћна и она им је пустила да раде
што хоће. Све су школе затворене на шест
недјеља а овај ће се распуст нападнути у
великим летњим феријатима. Ма како се она
ствар просуђивала с педагошког или психо-
лошког гледишта, она је свакако веома не-
угодна и по дјecu и по родитеље, јер прва
ствар и главни позив омладине јесте наука. С
друге стране влада је морала мало тактичине
поступати. Ми нијесмо за анархију, ни за то
да се невини дјеца воде на улицу у поли-
тичке сврхе, али морало се ипак узети у
обзир тешко данашње стање, који ми сви
осјећајемо, на ето и наша дјеца. У ванредним
приликама треба употребити и ванредне мјере.
Тиме не би страдала ни педагошка начела
ни ауторитет власти. Ми се надамо, да ће
се ипак власти тргнути и да ће без велике
потребе упрошастити и усређити толико
младић егзистенција. Казали смо, да је данашње
вријеме и несрећене прилике одјекују и у
срцима наше дјеце, која нијесу увијек одго-
ворна за своје чине. Не треба дакле глорифи-
цирати дјecu, него тражити пута и начина
да се дјеца чим прије поврате својим школама
а да они догађаји никоме не нашkode. Сада
је дужност свију оних, који желе добра школи
и школској дјeci, да се чим прије отворе
школе“.

Српство

Срби пред изборима у Турској. Из
Солуна излажу београдским листовима:
„Из најпоузданијег врела се дознаје, да
се у српској народној организацији врше
овдје дана озбиљна вијећања о томе,
да организација и не истиче своје канди-
дате за народне посланике у турску комо-
ру. Ова је одлука, како се вели, дошла
због тога, што су преговори са опози-
цијом завршени још неуспјешније него
преговори са Младотурцима! Још један
доказ више док се је разорни рад на-
метнутих виђа српски народ у отоманској
царевини довео! Сад ће и свијетни моћи
да прогледају и виде, да је незадовољ-
ство и огорчење народа сасвимем оправ-
дано избило.“

Стари српски споменици. Краљ Срп-
ска Академија Наука у Београду намје-
рава да изда у веома укуспом облику
умјетнички снимљене споменике старе
српске архитектуре и сликарства с опи-

скама прикупљене посло за тај дан. Преврта-
ше гвођђе по угловима, окреташе подуге,
испитиваше токове. Кад ме снази валани
човјек, наслони пенише на слабине и сми-
љаше се, раширених уста до ушију. Свијетно
му је било, што ме је у пет сати истјерао
из постеле. Мислим да је својим страшним че-
кићима само одвијено устарије.

За тим ми стави на рамена његове вели-
ке руке, нагињаше се као да говори киком
дјетету, примјећујући ми, да се боље ојеђам
од како живим пред његовом гвођђаријом. А
свакога дана пили смо заједно бијело вино,
на пољевини његових старих завијнутих бо-
лина.

За тим сам често проводио по читав дан
у ковачици. Особито зими, за приједне кини-
них дана, био сам непрестано ту. Запознао
ме овај посло. Препријата борба ковача про-
тив суровог гвођђа, која се посматривање ње-
говој воли, одушевљаваше ме као каква велика
драма. Пратио сам жетел са чекић до накова-
на, имао сам непрекидна напенањена гледа-
јући како се повија, шири, увија као мек
восак, под побједничким напором работника.
Кад би плуг био готов, ја бих клекнуо пред
ним, и не бих могао познати јучерашње без-
обичне трагове, раздјелом бих дијелио, помиш-
љајући какви су сложни морали бити та пре-
сти, који су их тако скупили и намјерили
без помоћи ваге. Тако сам се често пута

ПОДЛИСТАК

КОВАЧ

— Емило Зола —

Ковач бјеше велики, извјешни човјек у то-
ме крају, чворовитих раменица, покрила ли-
ца и руку од ковачке ватре и гводеог пра-
ха гвођђа и чекића. У својој четвртастој
глави, под густом закривеном косом, изаба-
ше крушне, праве дјетиље очи, сјајне као че-
лик. Његова надувана вилица покреташе се
при смјеху, изуи његовог даха који брчаше
сличан је био са цулим дувањем његових мје-
хова, а кад би подигао руке покретом задо-
вољене моћи, — покрет, који му је при ра-
ду за наковнем прешао у навику, — изгле-
дало је, да својих десет година носи много
лакше по што подизаше „госпођицу“, чекић
окаж дванаест и пет фунти, страшна дјевој-
чина, коју је он једино могао разиграти, од
Бероне до Руана.

Живео сам годину дана код тог ковача,
једну читаву годину одравања. Бијаш изгу-
дио своје срце, изгубио памет, те отуђовах
све идући напријед, тражећи себе какав кут
мира и рада, гдје би могао повратити моју
душку снагу. Тако сам дакле једне вечери,
на путу, прошао кроз село, сназио ковача

сом у српском и француском језику. При том послу ће се нарочита пажња покло- нити сликама српских владалаца. Како је овај посао скопан с великим трудом, то је Државни Савет у Србији релативно, да Академији пратекне у помоћ са 8000 дина. Приредиће се јевтиније издање за народ у облику албума са сликама нај- већинских старих српских грађевина.

Српско друштво у Прагу. „Друштво за потпомагање Срба Ђака у Прагу“ по- слали су овогodiшње прилоге: Дубро- вачка општина у Дубровнику 20 К, Срп- ска штедионица у Руми 20 К, Епархијски управни и просвјетни савет у Тузли 20 К, Добротворна задруга Српкиња у Новом Саду 5 К, Д-р Никола Мрваћ Праг 10 К, Д-р. Војислав Кеџмановић 10 К, Павле Драгић свештеник у Ђилињи 2 К, Емил Лончар у. м. надчиновник у Осиеку 7 К 04 ф. Српска штедионица у Осиеку 50 К, Никшићска штедионица у Никшићу 60 К, (члан оснивач), Централни кредитни завод у Новом Саду 60 К, (члан оснивач), Српско-православна црквена оп- штина у Осиеку 10 К, Народна Штеди- оница на Цетињу 60 К, (као члан осни- вач), Добротворна задруга Српкиња у Бео Дубици 10 К, Српска привредна Банка д. у. у Руми 20 К, и Градско ви- јеће у Прагу 50 К Друштвена им управа наргодишње захвалује на благотворној су- сретљивости, на се и на даље препору- чите српској јавности, да се сјети на и нај- мањим прилогом овог хуманитарног друш- тва, које потпомаже вриједне и сиро- машне Србе Ђака у Прагу.

Словенство

Крунисање у Бугарској. Приликом прославе двадесетогодишњине влада- вине бугарског краља Фердинанда, која ће бити свечано изведена на љето у Тр- пољу и Софији, бугарска влада је рие- шила да изради нарочиту адресу, којом ће краља поздравити. У тој адреси биће изнесена историја Бугарске за све вријеме владавине краља Фердинанда све до 20 јула о. г. када ће прослава бити и када ће се краљ крунисати. За израду ове а- дresse изабрана је нарочита комисија.

„Quo vadis“ у преводу. Познати роман чувеног пољског романистера Х. Сенки- јевича „Quo vadis“ по ријечима самог писца преведен је до сада на ове језике: енглески, турски, немачки, шпанолски, талијански, руски, шведски, холандски, мађарски, португалски, норвешки, гер- менски, фински, литовски, словеначки, српски, чешки, јапански, арапски и многе друге стране језике.

Пољски биро у Риму. По угледу на Французе, пољско народно вијеће у Ла- вову основало је у Риму нарочити биро ради обавештења талијанске јавности о политичким и културним догађајима у Пољака.

Чешко-руска узајамност. У Кијеву је покренут часопис „Сechoslovan“, који је себи ставио у задатак, да ради на кул- турном зближењу Чеха и Руса. Сад тај лист пропатира, по предлогу професора П. Заболетског, да се на будућем чеш- ком универзитету у Брну оснују катедре за руску историју и књижевност, које би заузели руски научници, а да се исто тако и у Русији на два-три универзитета оснују чешке кадере. Уз то, да се у чеш- ком гимназијама увеле руски језик као

насмјајао, мислећи на једну малу дјевојку, коју сам негда гледао, по читаве дане, пра- ко пута мог прозора како својим нежним рукама увија месингаше жице, на које при- вртљиваше, свиленим концем, вјештачке љу- бичице.

Ковач се није никад жалио. Гледао сам га, по- што је ковао гвожђе из дана у дан по че- гринаст сати, како се у вече смије оним ље- говим доброћудним смијехом, и како трља руке лицем пуњим задовољства. Никад није био жалостан, никад уморан. Он би цијелу кућу држао на својим леђима, кад би се ова хтјела срушити. Зими је говорио како је лапао у његовој ковачници. Њети би ши- ром отварао врата пуштајући да улази ми- росијева. Њети, кад дође вече, био би до врата пред вратима. Обично би били мало на страни; одакле се могаше видјети дужина ци- јеље шуме. Он се осјећао срећан због овог огромног ширеног застирача обраћене земље, која се љубљаше на догледу у јасној као љилан боји сутона.

Ковач се чешће и патио. Говорио би како све ове земље припадају њему, да ковачница, већ више од двијеста година, снабдијева плу- говима цео овај крај. То бјеше његов понос. Да није њега, никакав усјељ не би израстао. Што је поље зелено у мају, а жуто у јулу, њему је дуговало за ту промјену. Њетве је волио као своје ћерке, јасно сунце га оча-

облигатао, док би се и у руским гимна- зијама требао учити чешки језик.

Зелена књига Бугарске. Народном Собрању је достављена од бугарске вла- де састављена „зелена књига.“ Та књига садржи цијелу дипломатску прениску о акту од 5. октобра 1908. год. када се Бугарска прогласила за независну царевин- у и припојила источну Румелију. У тој засебној књизи је означен и дуг што га Бугарска дугује Русији, која је тада — пошто се Бугарска налазила у новча- ној кризи — предузела на себе исплату бугарског окупационога дуга Турској. Чим Собрање расправи и одобри ову зе- лену књигу биће, она разаслана на све велесиле и на сусједне државе.

Транскаваскака жељезница. Министар жељезница у Русији издао је наредбу, да се још ове године отпочне са грађењем транскаваске жељезнице. Градиће се и највећи тунел на свијету, дуг 22 кило- метра.

Град Праг за авијатику. „Prager Tag- blatt“ јавља да је градска општина праг- ска вотирала 5.000 кр. као први прилог за један лијет по краљевини Чешкој. Даљ- њим субвенцијама имају се основати по- веће награде за тај лијет.

Кратке вијести

Избори у Турској. Како из Солуна јављају, изборни покрет у Турској све је јачи. Сви знаци говоре, да ће младо- турски одбор ушледе своје тактике и потпором и помоћу власти изијети по- бједу над либералном елентом.

Штрајк у Енглеској. Како из Лон- дона јављају, нема наде, да ће се ипак питање рудоконних радника брзо рије- шити. Сви мјеродавни фактори уложили су све силе само да се ситуација побољ- ша, али безуспјешно, јер су ушледе не- споразума преговори прекинути. У Лон- дону ушледе штрајка покусило је хљеб и влада велика несташница риба.

Тафт против Рузвелта. Предсједник Тафт изјаснио се о предлогу Рузвелта, који иде за тим, да се судије могу на основу народнога гласања свргнути, а осуђе судица предложити народу на од- лучивање, да је тај предлог опасан за живот и власништво, јер се таква одлука не смије пропустити на милош и немилост превртљивим импулсима сваг- дашње изборничке већине.

Захтјеви турски за мир. „Руское Сло- во“ јавља, да је у Петроград стигао про- тив-предлог Турске, који ће она ставити код преговора за мир. Италија плаћа све турске ратне трошкове због Трипо- лиса. Италија анулира прије конферен- ције декрет о анексији Триполиса и Ти- ренаике. Турска влада даје Италији пра- во да окупира Триполис и Тиренаику. Италија постаје власник вакуфског има- ња у Триполису и Тиренаики, а за то добија Турска накнаду штете. Султан придржава сувереност у Триполису и Тиренаики.

Одлагање сабора. „Земан“ јавља, да ће босански сабор бити одгођен све до месеца маја, док нови министар Билин- ски не дође у Босну и док се добро не информира о тамошњим приликама.

Задужбина ђачком друштву. Руски инжењер Протополов, бивши члан ђач- кога друштва Rheno-Palatia, у Хајделбергу,

раваше, а подизао би пјеснице ка облацима који носе град и пустош. Често пута пока- зиваше ми у даљини какво парче земље, које изгледаше уже него ширина његових леђа, и причао би ми које године је сковао плуг за ту њиву овса или ражи. За вријеме рада, остављао би по кад што своје чекиће, до- лазио би до на крај пута, гледао би, са руком над очима. Гледао би како многобројне породице парају земљу његовим плуговима, како остављају за собом бразде, право, у лијево, у десно; долипа бјеше пуца њих. Гледајући како се запреге лагано крећу, ре- као би човек, да су регименте у маршу. Радници на плуговима блистаху на сунцу, са златним одблесцима. А он, подижући руке, позивао би ме, вичући ми да дођем и да видим шта они раде.

Сва ова гвожђарија, која је звонила пада- мном, дивала је мојој крви гвожђа. Ово ми је вриједило више него сви напитци из апо- теке. Бијаш се навикао на ову дуну, осјећао сам потребу за овом музиком чекића на ко- ковљу, да би могао осјетити да живим. У овој мојој соби, до које допираше шум мје- хова, поново сам нашао моју јадну главу. Ток, ток, — ток, ток, — то бјеше као весела шеталишта, која управљаше мојим ча- совима рада. При најтежем раду, кад би ко- вач пао у ватру, кад би чуо како румено гвожђе пуца и прити под демонским удар-

оставио је овом друштву четврт мили- она рубаља.

Распадање „Српског Клуба“. Народ- ни посланик Светозар Ђоровић истунио је из „Српског Клуба“, који сачињавају српски посланици у босанско-херцего- вачком сабору.

Енглези о Триполису. У енглеском до- њем дому ставио је посланик Кинг влади питања, да ли јој је било познато, да је у погледу талијанског покушоја слобод- рих руку, да од Триполиса учини тали- јанску провинцију, постојао икакав уго- вор или споразум између сила тројног савеза или да је Италија у томе потпо- мognута била од других сила савезница. Државни секретар је одговорио, да влада не зна ништа ни о каком таквом уговору и споразуму.

Рат између Италије и Турске. Тали- јански посланик у Паризу Тотини отпу- товао је у уторак у Рим, гдје ће провести до конца марта. Његово путовање до- води се у везу с преговорима о миру. Покушај акције за мир ограничиће се на то, да ће Француска, Енглеска и Русија уз прикључење Аустро-Угарске и Ње- мачке заједнички понудити своје добре услуге у исти мах у Риму и у Цариграду без притиска и без сањета. О науљеној акцији за мир круже најразличитији гла- сови. Турска штампа упорно пориче сваку помисао на споразум за мир.

Прелаз официра у грађанска звања. Пошто је у Аустро-Угарској задњих ме- сечи огромно порасао број оних офи- цира, који су истунили из војске и по- светили се грађанским звањима, то је аустриски ратни министар Ауфенберт, како јавља „Az Est“, у окружности на све пуковске команде тачно означио оне услове под којима ће бити у будуће доз- вољено официрима прелазити у грађан- ска звања. У тој се окружности забрањује официрима апсолвирање невојничких сту- дија, док припадају свези војске и ужи- вају таку. Осим тога се нитомцима вој- них нижих реалка и гимназија забрањује полагање испита зрелости на којем дру- гом заводу. Исти лист сазнаје из војнич- ких кругова, да се угарски заједнички министар домобранства Хазај бави ре- формом домобранских кадетских школа, у које се у будуће имају примати само такви младићи, који су положили испит зрелости на којој средњој школи.

Шта је стајао задњи „дурбар“. Цје- локунни трошкови „дурбара“ т. ј. свеча- ног крунисања енглеског краља за цара Индије, износе 13.200.000 К. Пет краљев- ског пара је такође овдје урачунао, те износи 960.000 К. Огромна војничка па- рада, која је била главни дио свечаности, стајала је 4.140.000 К.

Дневник

Отпутовали на Ријеку. Његово Величанство Краљ и Њихова Краљ. Височанства Нашљедник и Нашљед- ница, праћени од генерал-ађутанта г. бригадира Митра Мартиновића, отпутовали су у недјељу по подне на Ријеку. Њихово Краљ. Височан- ство Књаз Нашљедник и Књагиња Нашљедница продужили су сјутра- дан за Тополицу.

цима чекића, у рукама би осјећао дивовску снагу, хтио бих сарвити цео свијет једним ударом мога пера. Послије тога, кад би у ковачници завладао мир, све би се ућутало у мојој глави; тада бих смиао, и био би ме стид због тога поела, видјећи сав онај сав- ладани метал који се још пуши.

Ах! како ми је диван изгледао овај ковач, кад би га видио за вријеме врућина које владају послје подне! Био је наг до појаса, испупчених и опружених мишица, као једна од великих — статуа. — Нашао сам, гле- дајући на њега, модерну скулптурску црту, коју наши умјетници траже с онолико муке у мртвим њедрица Грчке. Стајао је преда- њном као узвишени херој рада, неуморно ди- јете овога стодећа, које кује без престанка на своје наковњу оруђе наше анализе, које даје у ватри и ватром облик сјутрашњем друштву. А он се само играше својим чеки- њем. Кад би се хтио насмјјати, узимао би «госпођицу» и дупао би из све снаге. Тада би правно грмљавину у својој кући, при ружицастом пламену у пећи. А жени се онда чинило као да чујем уздах народа за послом.

Ето ту, у ковачници, у гомили плугова, ја сам за свагда изијечио моју болјест лењости и страха.

Посјетио бугарског посланика.

Његово Краљевско Височанство На- шљедник по повратку својем из иностранства посјетио је бугарског посланика при нашем Двору, г. д-р Н. Колушева. Том приликом На- шљедник је пред г. послаником дао израза својем живоме задовољству због особите пажње и љубави, ко- јијема је за вријеме боравка у бугар- ској пријестоници био предусрије- тан како на Двору Њ. Вел. Краља Фердинанда, тако и од стране на- рода. Нашљедник је са радошћу нагласио г. д-ру Колушеву, да је са својега краткога боравка у Со- фији понио најљепше утиске о брат- скоме бугарскоме народу, о њего- воме бујноме напретку и нарочито о његовој сјајној и спремној војсци, која је најбоље јемство мирнога напретка младе и угледне бугарске краљевине.

Г. др. Колушев био је необично пријатно дирнут посјетом, коју је Њ. Кр. В. Нашљедник благоволио учинити њему, и још више похвал- ним ријечима о његовој домовини, па је захвалио високоме посјетио- цу на указаној му пажњи и изја- вио радост, што се Нашљедник из Софије вратио задовољан.

Једна тужна свечаност. У по- недјељак 12. ов. мјес. биће у нашој пријестоници извршена једна тужна свечаност. Биће извађени из поро- дичне гробнице код манастирске саборне цркве посмртни остаци супруге Краља Србије, Књагиње Зорке, љубљене кћери нашега Кра- ља и Краљице, и њихове дјеце, а тако исто и посмртни остаци Кња- за Ђорђа, брата Њ. Вел. Краља Петра.

Још ове зиме Краљ Петар се о- братио нашем Господару писмом, којим Га је извјестио о својој нам- јери. У Тополи у Србији Краљ Пе- тар је о својем трошку подигао ве- лики храм, гдје ће бити и заједничка гробница свијех умрлих чланова куће Карађорђевића. Како су ро- дитељи Краљеви Књаз Александар и Књагиња Персида ту скоро пре- несени из гробља у Бечу у Тополу, то је остало да се још изврши и пренос тијела Књагиње Зорке и двоје Краљеве дјеце и Књаза Ђорђа, Краљева брата, који су сви били сахрањени на Цетињу.

Ради тога долази у суботу на Цетиње управник биоградског двора г. потпуковник Поповић, којем ће посмртни остаци бити предани, и он ће их пратити од наше гра- нице до Биограда.

Спровод посмртних остатака биће извршен кроз пријестоницу и до наше границе по нарочито пропи- саном реду.

Министарске вијести. Предсјед- ник министарства г. др. Томановић био је јуче на Ријечи, откуда се истог дана повратио на Цетинје. — Министар унутр. дјела г. Марко Ђукановић отпутовао је јуче служ- беним послом у Бар. — Министар правде г. Мило Дожић ономад се по- ново вратио у Подгорицу ради оконча- чања ишљеђења у ствари бјегства осуђеника из подгоричке тамнице. — Г. бригадир сердар Јанко Вуко- тић, министар војни, отпутовао је у понедјељак на официрски скуп у Подгорици.

Дипломатски размјештај. На мјесто г. Јова Поповића, који је став- љен у пензију, у Цариград је послан за нашега дипломатског заступни- ка г. Петар Пламенац, а у Скадар мјесто овога потоњег секретар ми- нистарства иностраних дјела г. д-р Јовићевић.

Свечаност у Војном Стану. У прошлом броју нашег листа у из- вјештају са свечаности, које су биле у Војном Стану на Цетињу, омаш- ком је означено, да је командант војне школе г. командир Стево Јо-

